

Läromaterial som kan användas i grundläggande punktskriftsutbildning för vuxna – en översikt

Senast uppdaterad 2022-08-26

Bakgrund

Det är idag Sveriges regioner som ansvarar för utbildning i punktskrift för vuxna med förvärvad synnedbjudning. Det sker dock utbildningar även i andra regier, som Synskadades Riksförbund (SRF), Förbundet Sveriges Dövblinda (FSDB) och folkhögskolor. För att underlätta arbetet med punktskriftsutbildningar tog Punktskriftsnämnden 2021 initiativet till att samla ihop befintligt utbildningsmaterial i ett enkelt och översiktligt dokument.

Läromedel som beställs via Synskadades Riksförbund

Beställ via tel. 08-399000 (val 5= folkbildning) alternativt via e-post till folkbildning@srf.nu

Lär dig punktskrift är ett läromedel för nybörjare i punktskrift. Punktskriften är i glestryck och har samtidigt text i svartskrift. Kan användas för inläring av bokstäver, siffror och enkla skiljetecken. Det består av följande delar som kan beställas:

Lär dig punktskrift, träningshäfte.

Träna punktskrift, övningsbok. Punktskrift i glestryck + svartskrift

Lär dig punktskrift, studiehandledning

Träningskloss, pedagogiskt utformad som "punktskriftscellen" för taktill träning av punktskriftens uppbyggnad.

Träffpunkt. Punktskrift i glestryck med parallell text i svartskrift. Fyra volymer i spiralbundna häften i A5 format. Två volymer handlar om alfabetet, en om siffror och en om skiljetecken.

Läromedel som beställs via Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM)

Beställ på webbutiken.spsm.se, via ordertelefon 010-473 57 11 eller via e-post till order@spsm.se

Det finns läromedel för vuxna nybörjare samt för undervisning inom SFI. Häftena kan beställas som ringpärm alternativt spiralbundna och har punktskrift och svartskrift. Handlar om alfabetet, siffror och enkla skiljetecken.

Startpunkt 1 och 2,

Startpunkt, lärarhandledning

Träningskloss, pedagogiskt utformad som "punktskriftscellen" för taktill träning av punktskriftens uppbyggnad.

Abc - med punktskrift, finns som paket men kan köpas del för del. Materialet är anpassat för barn men kan även användas i vuxenutbildning. Ringpärmar i A5 format.

De olika delarna:

Läsöva a, punktskrift+ svartskrift

Läsöva b, punktskrift+ svartskrift

Läsöva c, punktskrift+ svartskrift

abc - ploppboken

abc - alfabetsboken

abc - spårboken

abc - datorövningar

abc - lärarhandledning

abc - bokstavslåtar

Alfabetspussel, pusselbitarna har bokstäverna skrivna med svartskrift på ena sidan och punktskrift på den andra sidan. Punktskriften är skriven både i sin rätta storlek och förstorad. Förstoringen kan vara till hjälp för inläring av punkternas position i punktskriftscellen.

SPSM har också mycket material som kan användas för **lästräning**. Det finns ett stort urval av böcker och bilder att beställa på webbutiken.spsm.se Under Produkter, välj Målgrupp - Blindhet och sedan Format – Glesskrift. Här finns dels punktskriftsböcker med taktila bilder, dels taktila svällpappersbilder.

Lästräningsmaterial från MTM

Lättlästa böcker på punktskrift finns även att låna via biblioteket Legimus på Myndigheten för tillgängliga Medier, MTM. www.legimus.se

Tips: Filtrera sökningen med formatet "lättläst punktskriftsbok". För egen lästräning finns det punktskriftsböcker, flervägslån, där målgruppen både är vuxna och barn.

Det finns böcker för nybörjarläsare eller för personer som har behov av lättläst. De innehåller inga bildbeskrivningar och trycks i glestryck. Boken kan även innehålla bredvidbok i ficka samt inläsning på cd-skiva. Boken kan även ha svartskrift i storstil antingen på motsatt sida i uppslaget eller på varannan rad på punktskriftssidan. Boken är spiralbunden med hårda pärmar. Förslag på böcker:

- **Spåren i snön** av Ann Gomér,2020
- **Minifakta om elefanter** av Henrik Enemark,2019

För egen lästräning finns även tidningen **8 sidor**. Den kan beställas på punktskrift i både tätskrift och i glestryck. Tidningen kommer ut en gång/vecka och innehåller en sammanfattning av veckans nyheter. För frågor om prenumeration kontakta pren@mtm.se eller ring 040-653 27 20.

Lästräningsmaterial från SRF

Ett urval av olika lästräningshäften finns att beställa via Synskadades Riksförbund (SRF) på epost till folkbildning@srf.nu. Det går att välja på att få texten i glesskrift eller i tätskrift och på enkelsidig punktskrift eller dubbelsidig punktskrift.

Leta efter lämpligt material på <http://asta.srf.nu> Välj SRF-mtrl, Data, kommunikation, rehabilitering.

Informationsskrifter från Punktskriftsnämnden, MTM

På webbsidan <https://www.mtm.se/punktskriftsnamnden/skrivregler-och-riktlinjer/> går det både att ladda ner och beställa material, bland annat:

- Svenska skrivregler för Punktskrift
- Louis Braille - skapare av ett skriftsystem
- Punktskriften och dess användning

Övrigt material för punktskriftsanvändning/träning

För att kunna genomföra en bra utbildning krävs också att man har tillgång till något sätt att skriva punktskrift, till exempel en punktskrivmaskin (till exempel Perkins) med lämpliga papper (A4 160g) och/eller en punktskriftsdisplay kopplad till en mobil eller dator.

Användning av material

En individuellt anpassad undervisning i punktskrift, enskilt eller i grupp, förutsätter att det finns läromedel att välja mellan efter aktuella behov. Det är lämpligt att till exempel börja med ett material som man tror passar den enskilda individen (se ovanstående beskrivning av materialen). Därefter kan man komplettera och kombinera med övriga material allt efter att kunskapen ökar eller att den som undervisar upptäcker nya behov hos individen. Det tar tid att lära sig ett nytt läsmedium/skriftspråk så variation är nödvändigt för att upprätthålla motivationen.

Material som är framtagna för barn kan med fördel användas till vuxna speciellt i början av inlärningsprocessen.

Ett viktigt redskap i undervisningen är skriften "Svenska skrivregler för punktskrift" från MTM.

Punktskriftsklossen är bra att använda som pedagogiskt hjälpmedel för att taktilt "bygga" bokstäver och tecken.

Det är viktigt att stimulera och upprätthålla läsningen och för detta finns det olika lättlästa böcker och skrifter att tillgå. Det är viktigt att hitta texter som intresserar läsaren.

Att tidigt i processen erbjudas att läsa och skriva punktskrift på en punktskriftsdisplay kopplad till mobiltelefon eller dator kan öka stimulansen och nyttan för vissa personer. Att skriva meddelande, som SMS, på punkt tangentbordet nöter in alfabetet i motorik och ryggmärg. Att läsa på en punktskriftsdisplay kan vara lättare än att läsa på papper dels eftersom punkterna är tydligare, dels för att de inte kan nötas ner

även om man behöver känna många gånger på varje bokstav. Viktigt att ställa in så att det är 6-punkters punktskrift som används på displayen, så att det inte blir en ytterligare utmaning i att lära sig en annan teckentabell.

Det finns studie/lärrarhandledningar att använda som stöd för dig som pedagog.

Syncentralen i Region Gävleborg har gjort en skrift om hur de arbetat med undervisning i punktskrift för vuxna personer. Denna finns att hämta på Punktskriftsnämndens hemsida under Forskning och rapporter eller på länk [Punktskrift - Enskild rehabilitering i grupp vid Syncentralen \(mtm.se\)](https://www.mtm.se/om-oss/utbildning-och-utveckling/utbildning-i-punktskrift)

